

BESLUT "NATURRESERVAT ANJOSVARDEN": 1991-12-16
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT ANJOSVARDEN"
REGISTERUPPGIFTER "NATURRESERVAT ANJOSVARDEN"

LÄNSSTYRELSEN DALARNAS LÄN
Miljövårdsenheten

BESLUT: 1991-12-16
DNR: 2311-7045-89 (2062)

BILDANDE AV NATURRESERVATET ANJOSVARDEN, MORA KOMMUN
(5 bilagor)

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:	Naturreseptatet Anjosvarden
Kommun:	Mora
Socken:	Våmhus
Läge:	Ca 30 km NNO Älvdalens kyrkby
Kartblad:	Ekonomiska kartbladen 15E 2e, 3e, 2d och 3d
Gräns:	Innerkanten av den kraftigt punkt- streckade linjen på bifogad karta, bilaga 2
Fastigheter:	Fastighetsbeteckning ej fastställd
Areal:	Ca 2 600 ha
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Kopparbergs län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Topografin i norra delen av Mora kommun kännetecknas av höglänta bergkullslätter med mjukt avrundade bergsryggar. Området vid Anjosvarden rymmer tre trädlösa toppar av lågfjällskaraktär, så kallade varder. De kan knappast betecknas som fjäll i traditionell mening även om många fjällväxter förekommer här, exempelvis ripbär, krypljung, fjällummer och klynnetåg. På Anjosvarens nordsluttning finns ett mindre bälte med fjällbjörk.

Anjosvarens högsta partier, ca 760 m ö h, befinner sig egentligen under den klimatiska skogsgränsen vilken i Dalarna ligger på 800-900 m ö h. De översta delarna har troligen tidigare varit beskogade med blivit kala genom klimatförsämring eller skogsbrand. På grund av höjdläget sker återbeskogningen mycket långsamt.

Skogarna i området som helhet utgörs huvudsakligen av gles och lågproduktiv barrblandskog av naturskogskaraktär. Omkring sekelskiftet utfördes dimensionsavverkningar där endast de grövre

träden avverkades. Kalavverkning och gallring genomfördes i slutet av 1950-talet i områdets nordligaste del från Gäddtjärnsvadens nordsluttning till Storgäddtjärnen. Ett mindre hygge finns också upptaget vid vattendraget Gravvasseln. Enstaka partier i området är helt opåverkade av skogsbruk.

Stora myrområden, mest i form av sluttande kärr, förekommer i sänkorna mellan varderna. Myrvegetationen är mycket artfattig. Myrarna har för övrigt stort ornitologiskt värde. Här kan man exempelvis observera brushane och myrsnäppa. Rovfåglar som förekommer i området är kungsörn, tornfalk och fjällvråk.

Det kärva klimatet i området påverkar djurlivets sammansättning. Intressanta inslag bland däggdjuren är lo, björn och mård som gynnas av de ostörda betingelserna.

Som väglöst vildmarksområde nedanför fjällen är Anjosvarden tillsammans med Våmhuskölens naturreservat och Stopådalen i det närmaste unikt och därför inte minst intressant ur friluftslivssynpunkt. Särskilt Anjosvarden med sin fjällika prägel och vidsträckt utsikt fungerar som ett lockande mål för skidfärder och skogsvandringar längs en nio kilometer lång markerad led från Unntorp. En magnifik utsikt möter besökaren av Anjosvarden. I klart väder kan man se Transtrandsfjällen och Fulufjället i väster.

ÄRENDETS BEREDNING

Områdets naturförhållanden har sedan länge varit föremål för intresse främst med anledning av de trädlösa vardernas sydliga läge. Fjällväxtförekomsten på Anjosvarden beskrevs redan i början av 1900-talet bland annat av K-E Forsslund.

Länsstyrelsen lät 1980 göra en översiktlig naturinventering av området. Inventeringen utfördes av Elisabet Jansson och publicerades 1981.

Naturvårdsverket förklarade 1988 Våmhuskölen-Anjosvarden som område av riksintresse för naturvård samt Rotälven-Anjosvarden som riksintresse för friluftsliv. Naturskyddsföreningen i Mora föreslog under samma år i brev till länsstyrelsen att Anjosvarden skulle avsättas som naturreservat. Samtidigt överlämnades naturskyddsföreningens bok "Väglös vildmark" som behandlar naturförhållandena i området.

I samband med omarronderingen i Mora socken utlades området för naturvårdsfondens räkning. Staten förvärvade området från Bonäs gemensamhetsskog i juni 1991.

Länsstyrelsen utarbetade under 1991 ett förslag till beslut

samt skötselplan för området. Förslagen remitterades till ett 10-tal remissinstanser.

Skoterledernas sträckning på skötselplankartan har reviderats efter påpekande från Ovansiljans snöskoterklubb.

I övrigt inkom inga erinringar mot länsstyrelsens förslag.

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD SAMT ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Området är botaniskt intressant inrymmande isolerade varder med fjällväxtförekomst samt naturskogsförhållanden som utgör livsrum för sällsynta och hotade lavar och svampar.

Området är zoologiskt intressant med till myrarna knutet fågelliv samt övrigt djurliv av nordlig prägel som gynnas av de ostörda förhållandena.

Området har betydelse för friluftslivet eftersom det är en del av ett vidsträckt och väglöst vildmarksområde.

Skogen i området bör få utvecklas fritt.

För närvarande finns en befintlig vandringsled som når fram till Anjosvardens topp österifrån. Ytterligare en led bör iordningställas till Anjosvarden. Denna led bör utgå från Dyverdalsvägen söder om Anjosvarden. Befintliga skoterleder i området bör markeras i terrängen.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en kraftig punktstreckad linje på bifogad karta, bilaga 2, bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas på grund av sin betydelse för kännedom om landets natur och friluftsliv. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822; omtryckt 1991:641) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Anjosvarden.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara ett höglandsområde med varder i ett för landet markant sydöstligt geografiskt läge.

Ändamålet är också att bevara ett väglöst område av vildmarks-karaktär till gagn för friluftslivet samt med förutsättningar för växt- och djurlivet att utvecklas fritt och ostört.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ natur-

vårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484 omtryckt 1987:939, 9 § därefter ändrad 1991:1165) vilka anges nedan

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNING I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETEN INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna,
3. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd,
4. upparbeta dött träd eller vindfälle,
5. anlägga mark- eller luftledning,
6. framföra motordrivet fordon med undantag för
 - nyttotransporter längs transportleden mellan Lilla Gäddtjärnsvägen och jaktkojan vid Gäddtjärnsvarden,
 - naturvårdsförvaltare vid tillsyn och förvaltning,
 - transport av fälld älg,
 - körning med snöskoter på markerad skoterled när marken är snötäckt. Jakträttsinnehavare får utföra nödvändiga transporter med snöskoter på snötäckt mark för utläggning av ved vid älgpass, utläggning av saltsten eller liknande åtgärder för viltvården i området.
7. jaga annat än älg och hönsfågel,
8. gräva upp eller plocka örter, mossor eller lavar,
9. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart,
10. skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,

Punkt A10 innebär att bestämmelserna i 20 § skogsvårdslagen om bekämpning av skadeinsekter ej skall gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog utanför naturreservatet som följd av att - i enlighet med reservatsföreskrifterna - åtgärder för att förebygga eller bekämpa insektsspridning inte vidtagits inom reservatet, bedöms frågan om ersättning härför enligt skadeståndsrättsliga regler.

Punkt A6 innebär att vid transport av fälld älg får älgdragare användas under förutsättning att markskador undviks och att älgdragaren är av sådan typ att den drivs med band och manövreras av person som går vid sidan om älgdragaren (s k "järnhäst").

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARKÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon i annat fall än när fordonet är en snöskoter och den förs på markerad skoterled när marken är snötäckt,
2. gräva upp eller plocka örter, mossor eller lavar,
3. göra åverkan på torra träd eller vindfällan.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltning m.m. som framgår av skötselplanen, bilaga 3.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Per-Erik Aarnseth, Bertil Andersson, Börje Andersson, Ann-Christine Dåderman, Anita Estberger, Lars-Ove Hagberg, Karl-Gustav Holmén, Eva Kungsmark, Elisabeth Lindén, Olle Olsson, Margareta Rud, Lillemor Rudholm och Nicke Welin-Berger.

I handläggningen av ärendet har deltagit lantbruksdirektör Ewa Wikman, förste länsassessor Stig Holback, länsantikvarie Ulf Löfwall, länsarkitekt P Folke Nyholm, bitr miljövarddirektör Björn Risinger och förste byråsekreterare Jan Larspers, föredragande.

Lilly Hansson

Jan Larspers

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Registeruppgifter
5. Hur man överklagar, blankett 2:1

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- I ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1 ADMINISTRATIVA DATA
 - 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER
 - 3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN
 - 3.1 Naturförhållanden
 - 3.2 Nuvarande markanvändning
 - 3.3 Tillgänglighet
 - 3.4 Slitage- och störningskänslighet
 - 3.5 Källuppgifter
 - II PLANDEL
 - 1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN
 - 1.1 Övergripande mål
 - 1.2 Generella riktlinjer och åtgärder
 - 1.2.1 Hävd av skogsområde
 - 1.2.2 Jakt
 - 1.2.3 Fiske
 - 1.2.4 Skogsbrand
 - 1.2.5 Utmärkning av reservatets gräns
 - 2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 2.2.1 Parkeringsplatser
 - 2.2.2 Skid-, vandrings-, transport- och skoterleder
 - 2.2.3 Vindskydd
 - 2.2.4 Information
 - 3 TILLSYN
 - 4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ANJOSVARDEN, MORA KOMMUN

- I ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1 ADMINISTRATIVA DATA
(Se reservatsbeslutet)
 - 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER

(Se reservatsbeslut)

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Området vid Anjosvarden i norra delen av Mora kommun är ett utpräglat högländ inom intervallet 600-700 m ö h. Berggrunden är näringsfattig och består till merparten av porfyr.

Klimatet kännetecknas av hög nederbörd och låg årsmedeltemperatur, vilket bland annat medför att snön ligger kvar långt fram på våren.

I naturgeografisk bemärkelse tillhör området norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter.

Här finns tre trädlösa toppar som går under benämningen varder. Den högsta av dessa Anjosvarden, anges ibland som landets sydöstligaste fjäll. Redan på 1920-talet beskrev Karl-Erik Forsslund de fjällväxter som förekommer i de översta delarna. Senare inventeringar visar att florans hållit sig intakt. Skogsgränsen har dock förflyttat sig något högre upp under 1900-talet. Skogen utgörs till övervägande delen av gles högdlägesskog som endast till ringa del påverkas av moderat skogsbruk. Några mindre avsnitt saknar helt spår från huggningar, exempelvis ett parti ca 1 km norr om Anjosvarden innehållande 400-åriga tallar.

Den numera sällsynta varglaven har påträffats rikligt i områdets centrala del.

En stor del av området täcks av myrar. Några av myrarna utbreder sig sadelformigt med lösbottenkärr på krönet. Överlag är myrvegetationen mycket artfattig. Myrarnas främsta värde består i att de fungerar som goda fågellokaler och att de är opåverkade av dikningar.

Några mindre sjöar och tjärnar ingår i reservatet. De är samtliga starkt försurade. Visst fiske bedrivs dock framför allt på Stor-Gäddtjärn i norra delen av området.

3.2 Nuvarande markanvändning

Jakt och fiske utövas i viss utsträckning i området. Tidigare var sjön Andjusen känt som ett rikt fiskevatten. Numera har försurningen medfört att fisktillgången i sjöar och tjärnar är starkt begränsad. Friluftslivsutnyttjande i form av skoteråkning, skidåkning och vandring förekommer främst i samband till utfärder till Anjosbardens topp.

3.3 Tillgänglighet

Ett av områdets unika värden ligger i avsaknaden av bilvägar. Från söder kan Anjosvarden nås via stigar från Dyverdalsvägen. I nordväst är reservatet tillgängligt från en skogsbilväg som passerar Lilla Gäddtjärnen och går fram till reservatsgränsen. Fäboden Skräcka, ca 1 km väster om reservatet, är utgångspunkt för stigar och skoterleder som går in i reservatet från väster.

3.4 Slitage- och störningskänslighet

Med tanke på områdets storlek bedöms slitage- och störningskänsligheten som liten även vid ett förhöjt besöksstryck. Myrarna är dock speciellt känsliga för slitage från exempelvis bandfordon. Skotertrafiken bör därför kanaliseras till särskilda leder. I samband med framdragning av fälld älg vid älgjakt bör detta tillgå på ett så skonsamt sätt som möjligt för att undvika markskador.

3.5 Källuppgifter

Forsslund, K.E.: En tur till Våmhusfjällen, Sveriges natur 1920.

Jansson, E.: Anjosvarden, översiktlig naturinventering, Länsstyrelsen 1981.

Granerot, A.: Vegetation och flora, Moraboken 1984.

Naturskyddsföreningen i Mora, Älvdalen: Våglös vildmark, Björnramen 1988.

II PLANDEL

1 DISPOSITION AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet skall vara att bevara områdets orördhet samt skydda skogen mot avverkning för att befrämja en utveckling mot naturskog.

1.2 Generella riktlinjer

1.2.1 Hävd av skogsområde

Skogen skall utvecklas fritt. Inget skogsbruk skall bedrivas.

1.2.2 Jakt

Fortsättningsvis skall endast jakt på älg och hönsfågel vara tillåten.

1.2.3 Fiske

Fiske skall kunna bedrivas som tidigare.

1.2.4 Skogsbrand

Beträffande elden är det viktigt att denna hanteras på ett genomtänkt och vetenskapligt försvarbart sätt. I dagens läge kan således inga andra regler tillämpas än att spontant uppkomna bränder skall släckas enligt gällande brandlagstiftning. Med tiden bör dock en strategi för släckning utarbetas som ger visst utrymme för avbränning.

1.2.5 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk

standard SIS 031522 och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är också att befrämja det rörliga friluftslivet. För att inte motverka områdets vildmarkskaraktär skall inga nya leder anläggas utöver befintliga skoter-, skid- och vandringsleder.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Parkeringsplatser

En parkering bör anläggas vid Gäddtjärnsvägens slutpunkt i nordvästra delen av reservatet. En parkering bör också anläggas efter Dyverdalsvägen i anslutning till den stig som går norrut mot Anjosvarden.

2.2.2. Skid-, vandrings-, transport- och skoterleder

Beskrivning: Från Untorp utgör en ca 9 km lång skid- och vandringsled mot Anjosvarens topp. Ca 1 km från Anjosvarden ansluter en stig från Dyverdalsvägen. Skoterleder Mora-Lillhärdal passerar västra delen av området. Via en särskild stickled kan man nå fram till Anjosvarden från väster.

Från Gäddtjärnsvägens slutpunkt i nordväst utgör en transportled mot en jaktkoja i centrala delen av reservatet. Leden nyttjas för provianttransporter under älgjaktstiden.

Åtgärder: Befintliga ledmarkeringar ses över och kompletteras vid behov.

2.2.3 Vindskydd

Beskrivning: Inom reservatet finns två befintliga vindskydd, ett vid Anjosvarens topp samt ett vid vattendraget Gravvaseln nära reservatsgränsen i öster.

Åtgärder: Vindskydden bevaras och repareras i mån av behov.

2.2.4 Information

Åtgärder: Mindre informationstavlor med upplysning om reservatet uppsättes där leder passerar reservatsgränsen samt vid föreslagna parkeringsplatser vid Dyverdalsvägen och Gäddtjärnsvägen.

3 TILLSYN

Förvaltarens tid för tillsyn av reservatet beräknas omfatta ett dagsverke per år.

4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Allmänt

Kostnaderna som redovisas bygger på uppskattningar och 1991 års prisnivå. Dagsverkskostnaden 1 500 kronor avser lönekostnad för arbetsledning, utrustning och hyror.

Engångsåtgärderna bör kunna genomföras på sikt med statliga beredskapsmedel. De årliga tillsyns- och underhållskostnaderna belastar anslaget "vård av naturreservat m.m."

Engångsåtgärder:

Utmärkning av reservatets gräns, uppsättning av informationstavlor, diverse ledmarkeringsarbeten:

80 dv à 1 500 kronor

120 000 kronor

Materialkostnad

50 000

kronor

Totalt engångsåtgärder: 170 000 kronor

Tillsyn och underhåll:

Tillsyns- och underhållsåtgärder

2 dv à 1 200 kronor

3 000 kronor

Materialkostnad

1 000

kronor

Total kostnad/år

4 000 kronor

REGISTERUPPGIFTER

Bilaga 4

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET ANJOSVARDEN

Namn: Naturreservatet Anjosvarden
Kommun: Mora
Läge: Ca 20 km N Älvdalen
Kartblad: Ekonomiska kartan 15D 2d, 3d,
15E 2c, 3c
Gräns: Innerkanten på den kraftigt punkt-
streckade linjen på bifogad besluts-
karta, bilaga 2
Fastigheter: Fastighetsbeteckning ej fastställd
Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen i Kopparbergs län
Markägare: Staten genom naturvårdsfonden
Areal: Ca 2 600 ha
Naturtyper: Barrskog
Landskapstyp: Skogslandskap
Naturgeografisk region: Norra Norrlands och norra Finlands
barrskogsområden och Bergkullslätter
Skyddsmotiv: Botaniska, zoologiska, friluftsliv,
landskapsbild

Skyddsföreskrifter:	Indispensabla: A1-A10
Skyddsföreskrifter produktiv skogsmark:	A3, A4, A10
Befintliga anlägg.: Planerade anlägg.:	- Parkering
Skötselplan:	Föreskrifter under D
Inventeringar:	Se källuppgifter i skötselplan.